

Pukovnik
VLADIMIR BRDAR

Snage za vođenje specijalnog rata

Postoje različita mišljenja o snagama specijalnog rata, kao, uostalom, i o specijalnom ratu. Neki tvrde da se za vođenje specijalnog rata koriste postojeće poznate snage i da ne postoje specijalne formacije i druge snage posebne namene.

Međutim, istina je da se za vođenje specijalnog rata koriste postojeće, dobro poznate i organizovane snage, ali se pouzdano zna da su za te svrhe formirane, opremljene i obučene posebne — specijalne snage.

Na osnovu dosadašnjih saznanja i iskustava možemo konstatovati da snage specijalnog rata sačinjavaju: postojeće državne organizacije i institucije, razne privredne, naučne, kulturne, sportske, religiozne i druge organizacije i pojedinci, specijalne formacije — jedinice i prvenstveno snage unutrašnjeg neprijatelja i neprijateljska emigracija.

Takođe je poznato da se sve aktivnosti iz oblasti specijalnog rata objedinjuju na nivou državnog ili partijskog rukovodstva i da se obično na najvišem nivou vlasti formira poseban organ za vođenje specijalnog rata protiv neke države, pokreta ili partije.

U nekim zemljama postoje određene institucije ili organi države za »pomoć inostranstvu«, koja se realizuje kao ekonomska, vojna, bezbednosna i druga vrsta pomoći drugim zemljama ili »progresivnim snagama«. Te institucije razrađuju planove za pružanje »pomoći«, organizuju snage i određuju sredstva. Obično se stvara jedna organizacija na nacionalnom (državnom) nivou, čiji je zadatak da obezbedi centralizovano rukovođenje, planiranje i izvođenje specijalnog rata.

U oružanim snagama nekih zemalja, obaveštajnim službama i drugim organizacijama postoje razrađena uputstva i pravila za vođenje specijalnog rata u kojima se preciziraju subverzivne aktivnosti prema nekoj zemlji i njihovi nosioci. Međutim, najčešće su subverzivne aktivnosti integrisane i kamuflirane u funkcije političkog, ekonomskog, društvenog, bezbednosnog i socijalnog karaktera. U te svrhe, najčešće, formiraju se određene grupe, timovi ili uredi, koji se pod određenim nazivima i »legendama« prikazuju javnosti kao organi za privredna, socijalna, psihološka, informativna, politička ili druga pitanja.

U vođenju specijalnog rata poštuje se princip stroge centralizacije, koja se ostvaruje kroz organizaciju i nadležnosti saveta ili komiteta za nacionalnu bezbednost koji planira i koordinira sve aktivnosti.

Doktrinu specijalnog rata realizuju određeni državni organi ili »tim određene zemlje« koji sačinjavaju eksperti u vladinim organima. Taj tim se u radu oslanja na diplomatsko-konzularne i druge predstavnike u državi kojoj se pruža pomoć ili štite određeni interesi. Sastav »tima zemlje« je različit, a zavisi od situacije u zemlji prema kojoj se primenjuje specijalni rat, od problema koje treba rešavati i drugih uslova.

U literaturi srećemo razne klasifikacije snaga specijalnog rata, ali najčešće se pominju obaveštajne službe, razne organizacije i institucije, specijalne jedinice, unutrašnji neprijatelj i neprijateljska emigracija.

Obaveštajne službe učestvuju u specijalnom ratu sa postojećom organizacijom ili delovima koji su namenjeni za izvođenje »specijalnih operacija« u inostranstvu. Obaveštajne službe umnogome doprinose planiranju i vođenju specijalnog rata, a pojavljuju se i kao organizatori, koordinatori i nosioci nekih aktivnosti.

Neke države formiraju snage za »specijalne operacije«, koje imaju izuzetno poverljiv tretman, a namenjene su za obaveštajno-subverzivne akcije.

U primeni raznih oblika i metoda specijalnog rata obaveštajne službe nastoje da stvore što veći broj prijateljskih veza, ali ne odustaju ni od metoda vrbovanja. Za pridobijanje pojedinaca sve više se koriste razne ponude, usluge, nagrade i sl. Neki analitičari tvrde da danas obaveštajne službe 80 odsto podataka prikupe na legalan način, a svega 20 odsto ilegalno. Ne može se tvrditi da je ova proporcija tačna, ali je činjenica da postoje mnogi izvori i načini pri-

kupljanja podataka. Ponekad pojedinci postaju izvor podataka za obaveštajne službe, a da toga nisu ni svesni.

Obaveštajne službe izrađuju detaljne studije i procene o određenim društvenim sredinama i njihovim problemima, koje se koriste u određivanju oblika, metoda i snaga za vođenje specijalnog rata. U poslednje vreme one izvode vežbe na savremeniji način, modeliraju vanredne i krizne situacije u kojima se razrađuju pretpostavke društvenih promena putem demonstracija, pobuna, puča i sl.

Ponekad se rezultati specijalnog rata pripisuju kao isključivi uspeh aktivnosti obaveštajnih službi, dok su ostali učesnici ostajali neidentifikovani i nisu bili kompromitovani, a to i jeste cilj kreatora specijalnog rata. Nije redak slučaj da se zbog neke otkrivene tajne aktivnosti snaga specijalnog rata »optuži« pojedini pripadnik obaveštajne službe ili služba u celini, čime se želi zaštititi državno rukovodstvo i brojne vladine organizacije i institucije koje su učestvovalе u vođenju specijalnog rata.

Obaveštajne službe su najpouzdanija tajna sprega spoljnih reakcionarnih snaga, pre svega emigracije, sa snagama unutrašnjeg neprijatelja u zemlji koja je objekt napada u specijalnom ratu. Isto tako, obaveštajne službe ostvaruju zadatke obaveštajnih prodora i regrutuju agenciju specijalne namene kojoj se dodeljuje uloga pete kolone itd.

Razne organizacije i institucije (državne i privatne) često se koriste za sprovođenje ilegalnih zadataka u specijalnom ratu, pri čemu se vešto koristi njihovo legalno postojanje i povoljni uslovi za vođenje određenih akcija i na taj način izbegavaju rizici i kompromitacija agresora.

Skoro je nemoguće nabrojiti sve organizacije i institucije koje mogu biti korišćene za razne aktivnosti specijalnog rata, jer sve više se razvija i ubuduće će se razvijati međunarodna saradnja, koja se ponekada zloupotrebljava za tajno infiltriranje delova snaga specijalnog rata.

Radi sprovođenja određene politike metodama specijalnog rata, praktikuje se formiranje raznih institucija i raznih organizacija na teritoriji zemlje protiv koje se vode tajne akcije. One se javnosti predstavljaju kao legalne firme ili uslužne radne organizacije, naučnoistraživački instituti i dr. U njima se nalaze specijalisti za izvođenje raznih akcija i drugi profili stručnjaka koji maskiraju podrivačku i prevratničku delatnost tih organizacija. Često se, dakle, razne vladine, radne i druge međunarodne organizacije bave tajnim subverzivnim radom iz oblasti psihološko-propagandnog delovanja, a

ponekad i drugim formama i metodama nekonvencionalnih dejstava, kao što su: diverzije, sabotaze, terorizam, podrivanje ekonomske moći zemlje i dr.

Specijalne jedinice se nalaze u sastavu oružanih snaga ili drugih državnih institucija. Te jedinice u pogledu organizacije, opreme i naoružanja mogu biti različite, a najčešće se pominju ove: jedinice za bezbednosnu podršku, specijalne vazdušnodesantne jedinice, diverzantsko-padobranske, pomorsko-diverzantske, prepadne jedinice, jedinice za organizovanje ustanaka i gerilska dejstva, organi i jedinice za psihološko-propagandna dejstva i slične.

Organizacija i formacija specijalnih jedinica je vrlo fleksibilna. U sastav specijalnih jedinica uključuju se i pripadnici emigracije, poreklom iz zemlje protiv koje se vodi specijalni rat. Posebna pažnja se poklanja izboru i obuci ljudstva, koje se prilagođava upotrebi u raznim uslovima i delovima sveta. Izučava se jezik, istorija, običaji naroda protiv kojih se planira upotreba ovih snaga.

Pripadnici specijalnih jedinica, načelno izvršavaju sledeće zadatke: stalno prikupljanje podataka i ažuriranje procena područja predviđenih za specijalna dejstva; razvijanje neprekidne saradnje sa centralnim i resornim obaveštajnim službama; organizovanje, opremanje, naoružavanje i obučavanje pripadnika emigracije za vođenje tajnih akcija; učešće u ubacivanju i organizovanju ilegalnih grupa na teritoriju protivnika; organizovanje kanala za ilegalno snabdevanje naoružanjem i opremom »snaga otpora«; podrška snaga koje izvođe sabotaze i druge subverzivne akcije; izvođenje tajnih otmica i raznih vrsta nasilja; pronalaženje i vrbovanje lica za obaveštajno-subverzivne delatnosti; infiltriranje u naučnoistraživačke institucije, fakultete, studentske, sindikalne i druge organizacije u zemljama protiv kojih se vodi specijalni rat, itd.

Specijalne jedinice su prvenstveno namenjene za tajno ubacivanje na teritoriju protivnika u kriznim situacijama ili u oružanoj agresiji. Upotrebljavaju se i za izazivanje i upravljanje kriznim situacijama u određenim društvenim celinama ili državama.

Međutim, kako uloga vojnog faktora u ostvarivanju ciljeva politike sile svakim danom jača i postaje sve značajnija, u mnogim oružanim snagama pored specijalnih formacija, formirane su i snage za brze intervencije u pojedinim kriznim žarištima širom sveta. To su veći kombinovani, pokretljivi sastavi KoV, RM i RV, koji su formirani radi »ad hoc« upotrebe u raznim oružanim intervencijama ili pružanja pomoći »po pozivu legalnih vlada« pojedinih zemalja itd. Pojava ovakvih snaga i nastojanje da se njihova primena legalizuje

predstavlja posebnu opasnost za bezbednost malih, pogotovu nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju.

Neprijateljska emigracija je značajan elemenat snaga za vođenje specijalnog rata, koju strane obaveštajne službe vešto koriste za stvaranje pozicija u zemlji protiv koje se taj rat vodi i za sprovođenje određenih akcija na području obaveštajno-subverzivnog delovanja. Ona, najčešće, ne predstavlja homogenu političku organizaciju, različitog je sastava i nastupa sa raznih pozicija. Međutim, to joj ne smeta da se jedinstveno angažuje u izvršavanju zadataka obaveštajno-izviđačke prirode, terorizma, psihološko-propagandne i druge neprijateljske aktivnosti protiv zemlje iz koje potiče.

Radi ostvarivanja svojih političkih ciljeva, neke države ulažu posebne napore u okupljanju, organizovanju, opremanju i naoružavanju ekstremne emigracije. One pripadnike te emigracije obučavaju i ubacuju u zemlju iz koje potiču radi vršenja subverzivnih akcija i razvijanja »gerilskih« ili »ustaničkih« dejstava. Zbog toga se ponegde od pripadnika emigracije organizuju vojne i poluvojne jedinice (specijalne grupe po principu »trojki«) i formiraju razne »nacionalne vladke«, komitete i štabovi, koji bi u određenoj situaciji trebalo da vode borbu i preuzmu vlast.

Pokroviteljstvo nad neprijateljskom emigracijom, uglavnom, poverava se obaveštajnim službama ili pripadnicima specijalnih jedinica.

Unutrašnji neprijatelj čini osnovnu snagu za izvođenje mnogih aktivnosti u specijalnom ratu. On se organizuje po manjim ili većim grupama, pretežno prikriveno u postojećim društveno-političkim organizacijama, kulturnim, školskim, sportskim, religioznim i drugim institucijama. Skoro po pravilu, iako različite grupacije unutrašnjeg neprijatelja deluju sa raznih pozicija, njihova aktivnost na ostvarivanju ciljeva specijalnog rata usklađena je i usmerena prema uputstvima iz inostranstva. Najčešće, sprega se ostvaruje između emigracije, specijalnih jedinica, obaveštajnih službi i unutrašnjeg neprijatelja.

U nekim inostranim pravilima, koja regulišu upotrebu specijalnih jedinica, snage unutrašnjeg neprijatelja nazivaju se »snage otpora«, a njih sačinjavaju: »gerilske« ili »ustaničke«, pomoćne i podzemne snage (ilegalne organizacije).

»Gerilske« ili »ustaničke« snage organizuju se u manje ili veće jedinice koje pretežno baziraju u planinskim i teško pristupačnim predelima. Njihov je zadatak da izvode iznenadne napade na odre-

đene objekte i da nastoje da se, dobijanjem podrške stanovništva, prošire (ojačaju) i postanu oružana sila.

Pomoćne snage se organizuju tajno i vezane su za određenu teritoriju. Njihov zadatak je da prikupljanjem obaveštajno-bezbednosnih podataka, učešćem u pozadinskom obezbeđenju, angažovanjem lica za »gerilske« ili »ustaničke« jedinice, propagandnim aktivnostima i slično, pružaju pomoć »gerilskim«, odnosno »ustaničkim« snagama u njihovim dejstvima.

Podzemne snage (ilegalne organizacije) načelno se ne povezuju direktno sa ostalim snagama pokreta otpora, već deluju pod rukovodstvom specijalnih jedinica, kako bi prikrile svoje učešće u subverzivnim akcijama.

U specijalnom ratu ilegalne organizacije posebnu pažnju poklanjaju sopstvenom organizovanju i pridobijanju članstva, a i izboru oblika i metoda delovanja. Prvenstveno nastoje da se infiltriraju u organe vlasti, vojsku, policiju, društveno-političke organizacije, privredu, školstvo, sredstva informisanja i slične institucije, radi provociranja problema i izazivanja kriza.

Snage unutrašnjeg neprijatelja su osnovni nosioci psihološko-propagandnih aktivnosti, bave se špijunažom, raznim krijumčarenjima, razvijaju pasivni otpor izvođenjem sabotaza i organizovanjem štrajkova i demonstracija, a u akcijama aktivnog otpora neposredno izvode ili pružaju podršku diverzantsko-terorističkim dejstvima.

Možemo zaključiti da je pitanje organizacije i opremanja snaga za vođenje specijalnog rata veoma bitno za realizaciju doktrine specijalnog rata.

Analogno tome, poznavanje, stalno praćenje i proučavanje snaga specijalnog rata je važan proces u organizovanju uspešne odbrane i zaštite od specijalnog rata i rata uopšte. Poznavanje snaga specijalnog rata je bitna pretpostavka sprečavanja i eliminisanja iznenađenja.

To su osnovni razlozi koje treba imati u vidu pri razmatranju izvora ugrožavanja bezbednosti svih vrednosti našeg samoupravnog sistema. Potrebno je još bolje koordinirati napore svih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, od mesne zajednice i osnovne organizacije udruženog rada pa do svih društveno-političkih zajednica i njihovih stručnih službi i organa.

Široki front organizovanja snaga i samoupravna svest predstavljaju najbitniji činilac uspešnog odvrćanja i suprotstavljanja svim oblicima specijalnog rata i drugim oblicima primene politike sile.